

Odwołanie darowizny

Darowizna w polskim systemie prawnym została uregulowana jako umowa (rozdział XXXIII art.888-art.902 kodeks cywilny). Oznacza to brak możliwości obdarowania kogokolwiek wbrew jego woli. Umowę darowizny cechuje zobowiązanie darczyńcy do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swojego majątku (zgodnie z przepisem art.888 § 1. kodeksu cywilnego).

Z powyższego wynika, że darowizna jest bezpłatnym świadczeniem jednej osoby (darczyńcy) na rzecz drugiej (obdarowanego). Podmiotami umowy darowizny mogą być zarówno osoby fizyczne jak i osoby prawne. Po stronie darczyńcy i obdarowanego może być więcej osób. Np dziadkowie mogą wspólnie podarować dom swoim wnukom.

Istotne jest, iż praktycznie wszystko może być przedmiotem darowizny. Zatem można dokonać przeniesienia prawa własności nieruchomości ciągnika rolniczego, samochodu, czy też określonej kwoty pieniężnej. Zgodnie z przepisem art. 890 kodeksu cywilnego oświadczenie darczyńcy powinno być złożone w formie aktu notarialnego. Jednak umowa darowizny zawarta bez zachowania tej formy staje się ważna, jeżeli przyrzeczone świadczenie zostało spełnione. Zgodnie z art. 890 § 2 przepisy powyższe nie uchybiają przepisom, które ze względu na przedmiot darowizny wymagają zachowania szczególnej formy dla oświadczeń obu stron. Oznacza to, iż darowizna jest umową, którą co do zasady zawiera się w formie aktu notarialnego. Postać aktu notarialnego umowy darowizny daje największe bezpieczeństwo, jednak nie jest konieczna we wszystkich sytuacjach.

Kodeks cywilny przewiduje dwie sytuacje, kiedy darowizna podlega odwołaniu:

Pierwsza sytuacja została unormowana w przepisie art 896 kodeksu cywilnego: Darczyńca może odwołać darowiznę jeszcze niewykonaną, jeżeli po zawarciu umowy jego stan majątkowy uległ takiej zmianie, że wykonanie darowizny nie może nastąpić bez uszczerbku dla jego własnego utrzymania odpowiednio do jego usprawiedliwionych potrzeb albo bez uszczerbku dla ciężących na nim ustawowych obowiązków alimentacyjnych.

Mamy zatem do czynienia z sytuacją niedostatku darczyńcy. Ważne jest, że pogorszenie sytuacji majątkowej musi nastąpić po zawarciu umowy darowizny i przed jej wykonaniem. Zmiana sytuacji majątkowej musi być bardzo znacząca, aż do tego stopnia, że dokonania darowizny wpłynęłoby niekorzystnie na utrzymanie darczyńcy oraz na jego ustawowe obowiązki alimentacyjne. Odwołanie darowizny następuje poprzez złożenie pisemnego oświadczenia woli obdarowanemu. W przypadku zaistnienia sporu, zasadność odwołania darowizny ocenia sąd.

Drugą sytuację normuje przepis art. 898 kodeksu cywilnego:

1. Darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności

§ 2. Zwrot przedmiotu odwołanej darowizny powinien nastąpić stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Od chwili zdarzenia uzasadniającego odwołanie obdarowany ponosi odpowiedzialność na równi z bezpodstawnie wzbogaconym, który powinien się liczyć z obowiązkiem zwrotu.

W przepisach kodeksu cywilnego nie znajduje się żadna definicja rażącej niewdzięczności. Chcąc określić znaczenie tego pojęcia należy odnieść je do moralnego obowiązku wdzięczności, jaki powinien okazywać obdarowany. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że przez pojęcie rażącej niewdzięczności należy rozumieć tylko takie czynności obdarowanego (działania lub zaniechania), które są skierowane przeciwko darczyńcy z zamiarem nieprzyjaznym. Jako przykład można wskazać następujące sytuacje: Naruszenie przez obdarowanego obowiązków wynikających ze stosunków osobistych łączących go z darczyńcą (np. obowiązek udzielenia pomocy w trudnej sytuacji) czy dopuszczenie się przestępstwa przeciwko darczyńcy. W tym miejscu można wskazać na Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2012 r., I CSK 278/11, "Rażąca niewdzięczność występuje niewątpliwie w przypadku, gdy obdarowany dopuszcza się względem darczyńcy rozmyślnie nieprzyjaznych aktów, przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu, czci oraz mieniu, a także gdy obdarowany narusza obowiązki wynikające ze stosunków osobistych łączących go z darczyńcą, np. odmawia pomocy w czasie choroby mimo oczywistej możliwości jej udzielenia."

Rażąca niewdzięczność nie musi dotyczyć bezpośrednio osoby darczyńcy. Odwołanie darowizny z powodu rażącej niewdzięczności jest możliwe także w przypadku, gdy obdarowany nie przestrzega pewnych norm moralnych w stosunku do bliskich darczyńcy, np. jego dzieci.

Uprawnienie do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności przysługuje:

1. Darczyńcy, z wyjątkiem sytuacji przebaczenia obdarowanemu (art. 898 § 1 i art. 899 § 1 KC)
2. Spadkobiercom darczyńcy, po jego śmierci, jeśli:
  - Darczyńca w chwili śmierci był uprawniony do odwołania darowizny lub
  - Gdy obdarowany umyślnie pozbawił darczyńcę życia lub wywołał rozstrój zdrowia, którego następstwem była śmierć (art. 899 § 2 KC).

Należy zaznaczyć, iż uprawnienie do odwołania darowizny z tego powodu wygasa w razie przebaczenia obdarowanemu lub z upływem jednego roku od dnia, w którym uprawniony dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego (art. 899 § 3 KC).

Należy jeszcze podkreślić, iż zgodnie z przepisem art. 902 kodeksu cywilnego, żadna z powyższych przyczyn odwołania darowizny nie uzasadnia odwołania takiej, która wynika z zasad współżycia społecznego.

Poniżej wzór odwołania darowizny:

Puławy, dnia.....

Darczyńca:

.....
.....
.....

Obdarowany:

.....
.....
.....

ODWOŁANIE DAROWIZNY

Niniejszym, działając na podstawie art. 898 § 1 k.c., w związku z dopuszczeniem się względem darczyńcy rażącej niewdzięczności, odwołuję darowiznę z dnia ....., jaką uczyniłam względem ....., zam....., na którą składa się udział wynoszący 1/2 w działkach gruntowych (nieruchomości rolnych - Kw. Nr .....) położonych w Końskowoli, oznaczonych nr. Ewidencyjnymi: .. ... o łącznej powierzchni .... ha (Akt notarialny rep. A nr ....., sporządzony przed notariuszem .....

UZASADNIENIE

Obdarowany względem darczyńcy (małżonki) wykazał się rażąco niewdzięcznością, gdyż dopuścił się wobec niej przestępstwa znęcania się psychicznego i fizycznego (za co został już prawomocnie skazany wyrokiem SR w Puławach z dnia ..... r., II K .....) , a ta okoliczność jest już nadto wystarczającą podstawą do odwołania darowizny. Nie sposób tolerować takiego stanu, w którym jeden z małżonków dopuszczający się czynów przestępnych względem drugiego mógłby dalej korzystać z dobrodziejstwa darowizny. Taki stan rzeczy jest rażąco sprzeczny z zasadami współżycia społecznego i stąd przedmiotowe oświadczenie.

.....